

Förslag till Riksarkivet om gallring av journalhandlingar

Social- och hälsovårdsministeriet har berett ett gallringsförslag om patientuppgifter för Riksarkivet. Utifrån förslaget kan Riksarkivet fatta ett gallringsbeslut om arkivering av patientuppgifter, dvs. om varaktig förvaring enligt arkivlagen (831/1994). Ett nytt gallringsbeslut är nödvändigt eftersom den nuvarande gallringen som baserar sig på ett urval enligt födelsedatum inte motsvarar forskningens behov och inte heller beaktar exempelvis de avancerade tekniska möjligheterna vid behandlingen av informationsmaterial. Syftet med gallringen är att ta till vara en stor andel av det dokumentationsbaserade kulturarvet i en ändamålsenlig och användbar form, även med beaktande av kostnaderna.

Förslaget gäller den offentliga hälso- och sjukvården¹. För att fatta ett gallringsbeslut om privata tjänstetillhandahållares patientuppgifter måste befogenheterna i anslutning till gallringen tas in i lagstiftningen, och därför omfattar förslaget inte i detta skede privata tjänstetillhandahållares patientuppgifter.

Journalhandlingar inom hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården är en viktig samhällsuppgift som har många olika konsekvenser för både samhället och enskilda individer. I verksamheten uppstår en stor mängd informationsmaterial som är sekretessbelagt och även hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning (EU 679/2016). Samtidigt är materialet en viktig källa för forskningen.

Journalhandlingar har sedan 2013 lagrats i de riksomfattande informationssystemtjänsterna, dvs. i Kanta-tjänsterna. Lagringen har inletts stegvis i takt med att offentliga och privata tjänstetillhandahållare inom hälso- och sjukvården har anslutit sig till Kanta-systemet. Lagringen av informationsmaterial har indelats i etapper även med stöd av social- och hälsovårdsministeriets förordning och sedan 2021 med hjälp av de tidsfrister som fastställts i kunduppgiftslagen. Tjänstetillhandahållarna har dock även kunnat lagra tidigare material som uppkommit före anslutningen till Kanta i det så kallade arkivet för gamla uppgifter. Material har överfört och överförs fortfarande till arkivet för gammal information i takt med att välfärdsområdena, som inledde sin verksamhet den 1 januari 2023, harmoniserar sina system. Vid sidan om Kanta-tjänsterna har tjänstetillhandahållarna journalhandlingar i sina egna informationssystem, i pappersform och på mikrofilm.

---

¹ För ordnandet av offentlig hälso- och sjukvård ansvarar välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen, statens verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och Arbetshälsoinstitutet i egenskap av ett självständigt offentligt rättsligt samfund. Även andra myndigheter kan ordna hälso- och sjukvård, såsom Försvarsmakten och statens specialskolor. När en privat tjänstetillhandahållare producerar hälso- och sjukvårdstjänster för en offentlig tjänstetillhandahållares räkning omfattas de patientuppgifter som registreras i tjänsten av personuppgiftsansvaret för den offentliga tjänstetillhandahållare som är serviceanordnare.

Förvaringstider för journalhandlingar

Bestämmelser om bevarandetider för journalhandlingar finns i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023, *kunduppgiftslagen*). Innan kunduppgiftslagen trädde i kraft fanns bestämmelser om förvaringstider i bilagan om förvaringstider till social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar (298/2009, 94/2022).

Enligt 26 § i kunduppgiftslagen hör till journalhandlingarna anteckningar som yrkesutbildade personer har gjort om servicehändelser, recept och andra anteckningar om läkemedelsbehandling som lagras i receptcentret, upptagningar som hänför sig till diagnostik och utlåtanden i anslutning till dem och andra bild-, ljud- och videoupptagningar som hänför sig till tillhandahållandet av patientens hälsovårdstjänster, handlingar som hänför sig till ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster för patienten samt handlingar som kommit till hälso- och sjukvården någon annanstans ifrån. I social- och hälsovårdsministeriets förordning

om dödsriterierna (27/2004) konstateras det att anteckningar om utredning av dödsorsak ska införas i journalhandlingarna.

Enligt 23 § i kunduppgiftslagen ska journalhandlingar samt sådana prov och modeller av organ som uppkommer vid undersökning och vård av en patient och som innehåller biologiskt material bevaras den tid som anges i bilagan till lagen. I 24 § finns bestämmelser om förstörande av journalhandlingar. När bevarandetiden för handlingarna har gått ut och det inte har bestämts att en handling ska arkiveras, ska tjänstetillhandahållaren se till att de kundhandlingar och annat material som omfattas av dess personuppgiftsansvar förstörs omedelbart och på ett sådant sätt att utomstående inte får kännedom om dem. Folkpensionsanstalten ansvarar för förstörandet av de handlingar som förts in i Kanta-tjänsterna.

När det gäller bevarandetiderna enligt kunduppgiftslagen är utgångspunkten att handlingarna får bevaras så länge som uppgifterna i handlingarna är nödvändiga med tanke på användningsändamålen att ordna och genomföra hälso- och sjukvård. För majoriteten av journalhandlingarna gäller en bevarandetid på 12 år efter dödsfallet (eller 120 år efter födelsen). Handlingar som är av medicinsk betydelse för medicinsk genetik och sällsynta sjukdomar ska bevaras varaktigt och prover och modeller av organ kan bevaras varaktigt, dock så att behovet att bevara dem ska bedömas vart femte år. En liten del av journalhandlingarna bevaras en kortare tid om det inte finns ett behov av dem ur ett längre perspektiv med tanke på den vård eller övriga hälso- och sjukvårdstjänst som patienten får. Således har forskningens behov inte beaktats i bevarandetiderna, utan bestämmelser om arkivering av handlingar för forskningsbehov måste utfärdas med stöd av Riksarkivets gallringsbeslut i enlighet med arkivlagen (831/1994).

Gällande gallringsbeslut

De gällande gallringsbesluten och bakgrunden till gallringen av patientuppgifter beskrivs i närmare detalj i Riksarkivets promemoria (på finska) "[Potilasasiakirjojen pysyvää säilytystä koskeva arvonmääritys vuosina 1956–2020](#)"².

---

² Promemorian finns i Riksarkivets [instruktionsbank](#) under Arvomääritys ja seulonta och Muut julkaisut

Arkivering av journalhandlingar omfattas av arkiververkets gällande beslut av den 16 februari 2009 (på finska) (AL/14372/07.01.01.03.01/2008). Beslutet gäller sådana handlingar som upprättats eller mottagits inom den kommunala och privata sektorns samt fångvårdsväsendets hälso- och sjukvård den 1 maj 1999 och senare.

I beslutet iakttas de förvaringstider som anges i bilagan till förordningen om journalhandlingar. Enligt beslutet grundar sig arkiveringen på ett urval enligt födelsedatum, vilket innebär att separat fastställda patientuppgifter om personer födda den 18 och 28 i varje månad ska arkiveras. Även alla de journalhandlingar som uppkommer inom forskning och vård vid enheter för medicinsk genetik ska arkiveras. En del av dessa uppgifter har dessutom avgränsats så att de ska förvaras en viss tid (bl.a. material från undersökning och beräkning, blanketter för insamling av uppgifter, fältnbilder på strålbehandling, röntgenbilder, ultraljudsbilder och fotografier). Arkivering har inte gällt privata aktörer sedan den 1 maj 1999.

Urvalet enligt födelsedatum har utgjort en grund för arkivering redan tidigare, före beslutet från 2009. Enligt Riksarkivets beslut av den 14 april 1989 har de journalhandlingar som ska arkiveras varit fortlöpande och programbundna handlingar rörande personer födda den 18 och 28 i varje månad, till exempel olika kombinationer och hälso- och sjukjournaler inom ett specialområde. Vårdperiodbundna uppgifter ska ha arkiverats endast om de inte har överförts till fortlöpande handlingar i form av sammanfattning. Övriga uppgifter i anslutning till hälso- och journalsystemet har fått förstöras när den nödvändiga informationen har överförts till fortlöpande handlingar eller när ändamålet nåtts. Sådana handlingar är bland annat anhållan om laboratorieundersökning jämte svar.

Gamla klient- och patientkort samt sjukjournaler som användes före ibruktagandet av den fortlöpande hälso- eller sjukjournalen har fått förstöras 30 år efter den sista vårdanteckningen med undantag för uppgifterna rörande personer födda den 18 och 28 i varje månad som ska ha förvarats varaktigt. I praktiken har det omfattat även bland annat förlossningsjournaler som utifrån denna grund har förstörts i bred utsträckning även i fråga om ännu levande personer.

År 2000 utfärdade Riksarkivet ett beslut (KA S 20/00) som även det grundade sig på ett urval enligt födelsedatum. Beslutet upphävdes med stöd av gallringsbeslutet om journalhandlingar från 2009. Därtill har Riksarkivet 2015 utfärdat ett beslut om att gamla patientuppgifter tills vidare ska förvaras varaktigt i elektronisk form (AL/12013/07.01.01.03.02/2011).

Riksarkivet har även utfärdat gallringsbeslut om vissa materialgrupper som avviker från övriga journalhandlingar. Sådana material är universitetssjukhusens och centralsjukhusens journalhandlingar, Försvarmaktens material och krigstida material, journalhandlingar om invånare i vissa kommuner i Norra Finland och journalhandlingar inom vissa medicinska specialområden. Utöver de egentliga journalhandlingarna har varaktig förvaring fastställts för sådan registerinformation som även fungerar som källmaterial för forskning.

Urvalet enligt födelsedatum och dess problem

Olika urvalslösningar har vid gallringen av handlingar varit en sorts internationellt tillämplad kompromisslösning, i synnerhet vid gallringen av stora serier och grupper av handlingar. Med hjälp av urval har man strävat efter att arkivera ett sådant urval av handlingarna att man med hjälp av det kan dra slutledningar om grupper av handlingar med stöd av statistiska metoder eller andra faktorer som gäller den

Anna Sandberg

VN/3299/2024

som upprättat handlingen och dennas uppgifter och verksamhetsmiljö samt handlingarnas form, uppgifter, informationsinnehåll osv.

Lösningen med ett urval som grundar sig på födelsedatum har trots sitt forskningsvärde varit en nödvändig kompromisslösning i fråga om analoga journalhandlingar. Journalhandlingarna utgör den största enskilda handlingsgruppen inom den offentliga förvaltningen i Finland, och att arkivera alla journalhandlingar i analog form skulle ha orsakat stora kostnader. Urvalet enligt födelsedatum har motiverats bland annat med att

- man kan följa samma personer och deras livsskeden under längre perioder
- man får så omfattande uppgifter som möjligt om forskningsobjektet när man tar till vara uppgifter om samma personer från olika arkiv
- man får ett statistiskt representativt urval av alla uppgifter med hjälp av metoden.

De ovannämnda motiveringarna uppfyller dock inte forskningens alla behov i anslutning till journalhandlingar. Under de senaste årtiondena har man i allt högre grad bedrivit till exempel mikrohistorisk forskning, för vilken denna urvalstyp är olämplig. Urvalet grundar sig inte heller på de premisser som utgör grunden för medicinsk forskning. Olika medicinska specialområden och till exempel patienter med diagnoser för sällsynta sjukdomar ingår slumpmässigt i urvalsmaterialet eller inte alls. Även materialets användbarhet har varit dålig eftersom de analoga urvalsmaterialen förvaras i organisationers dataarkiv på olika håll i Finland.

Även i utlåtandena om förordningen om journalhandlingar från 2009 lyftes problemen med urvalet enligt födelsedatum fram och det föreslogs att andra alternativ skulle övervägas. Det föreslogs att de material som mikrofilmats av universitetssjukhusen skulle arkiveras. Det har konstaterats att urvalet enligt födelsedatum är olämpligt när det gäller att få en representation av de personer som genomgått undersökningar av en yrkessjukdom. Man har även påtalat problem som en ojämlig behandling av patienterna, eftersom man endast arkiverar patientuppgifterna för personer födda under två dagar. Urvalsmaterialen har blivit offentliga 50 år efter personens död och därefter begärs uppgifter från dem även för andra behov än vetenskaplig forskning.

Arkivverket (nuvarande Riksarkivet) har på 2010-talet upphävt vissa urvalsavgöranden som fattats tidigare i fråga om digitala material. Urvalsavgörandena har upphävts eftersom man har velat säkerställa alltmer omfattande information för forskare inom vetenskapsgrenar och forskningsområden än tidigare när det gäller myndigheternas verksamhet och resultat samt samhällliga och andra fenomen. Det har ansetts vara möjligt att arkivera ett större informationsmaterial än tidigare eftersom materialen finns i digital form. I framtiden kan det uppstå nya forskningsbehov för användningen av digitalt lagrad information och den tekniska utvecklingen (t.ex. AI) medför även nya metoder för att utnyttja stora informationsmaterial.

Riksarkivets mål under 2010-talet har varit att upphäva även urvalsavgörandet för journalhandlingar och i fråga om gamla patientuppgifter har detta även gjorts.

Fastställande av bevarandevärdet för patientuppgifter

Fastställande av bevarandevärdet är en process inom handlingens livscykel som fastställer vilka handlingar som ska arkiveras, dvs. förvaras varaktigt för arkiveringsändamål, och vilka som ska förvaras en viss tid samt hur länge handlingar som förvaras en viss tid kommer att förvaras³.

Bevarandevärdet för patientuppgifter har fastställts i samband med beredningen av kunduppgiftslagen som stöd för fastställandet av bevarandetider och därefter separat med tanke på beredningen av gallringsförslaget om arkivering. Fastställandet av bevarandevärdet i anslutning till fastställandet av bevarandetider utgick från de olika materialens användningsbehov vad gäller ordnandet och genomförandet av hälso- och sjukvårdstjänster för patienten. Det konstaterades vara nödvändigt att bevara största delen av materialet under hela patientens livstid, eftersom det tidigare hälsotillståndet och den vård och de ingrepp som getts inom hälso- och sjukvården kan ha betydelse även i senare skeden av livet. Dessutom ska bevarandetiden fortsätta 12 år efter patientens död så att uppgifterna kan användas även vid utredning av eventuella skadefall och klagomål. Inom medicinsk genetik behövs patientens uppgifter dock även i vården av patientens efterkommande, varför de kan bevaras varaktigt inom hälso- och sjukvården, dock så att behovet att bevara dem ska bedömas vart femte år.

Fastställandet av bevarandevärdet för arkivering gjordes 9/2022–3/2023. I fastställandet av bevarandevärdet deltog representanter för tjänstetillhandahållarna inom hälso- och sjukvården, universiteten, universitetssjukhusen, biobankerna samt Kommunförbundet, Folkpensionsanstalten och Institutet för hälsa och välfärd. Fastställandet av bevarandevärdet gjordes i samband med workshoppar och med hjälp av intervjuer.

Utifrån fastställandet av bevarandevärdet finns det skäl att arkivera största delen av journalhandlingarna så att uppgifterna i framtiden kan användas i tillräcklig omfattning för olika forskningsbehov. Att materialet arkiveras i omfattande utsträckning möjliggör dels att patientuppgifterna om olika personer bevaras som helhet, dels att även informationen om sällsynta sjukdomar och diagnoser bevaras. Tack vare det omfattande materialet bevaras även informationen om servicesystemet som helhet. Vid fastställandet av bevarandevärdet betonades den tekniska utvecklingen, till exempel artificiell intelligens, som i framtiden gör det möjligt att behandla även stora materialmängder på nya sätt. Kostnaderna ansågs inte vara särskilt stora eftersom det handlar om material i textformat som inte kräver mycket utrymme för att lagras. Bland journalhandlingarna identifierades endast ett fåtal informationshelheter som inte behöver arkiveras enligt dem som deltog i fastställandet av bevarandevärdet.

Vid gallringen bör man dock även beakta de olika bevarandetiderna och göra det möjligt att arkivera materialet om en och samma person som helhet. Användningsbehovet för handlingar med en kortare bevarandetid i samband med uppgifterna att ordna och genomföra hälso- och sjukvård är mindre (kortvarigare) jämfört med de handlingar som ska bevaras hela livstiden, varför också forskningsvärdet bedöms vara mindre. Dessutom ingår samma uppgifter även i de handlingar som ska bevaras hela livstiden. Till exempel finns uppgifter om tidsbeställningar och remisser med anteckningar som ska göras om servicehändelser. Om en handling med en kortare bevarandetid arkiveras omedelbart efter att bevarandetiden löper ut skulle det i arkiveringsskedet finnas endast enstaka handlingar om patienten under rentav flera tio år, medan största delen av patientens uppgifter fortfarande skulle vara i aktivt bruk inom ramen för bevarandetiden.

---

³ Riksarkivets bevarande- och gallringspolicy 16.12.2020, KA/12247/07.01.01.03.00/2019

Bevarandevärdet har fastställts även tidigare år. En arbetsgrupp samordnad av Finlands Kommunförbund som dryftade fastställandet av bevarandevärdet för digitala vård- och undersökningsupptagningar 2003–2005 lyfte i sin [slutrapport](#) (på finska) av den 14 januari 2005 fram vissa synpunkter i anslutning till vetenskaplig forskning och utveckling som bör beaktas vid fastställandet av bevarandevärdet för digitala vård- och undersökningsupptagningar. Enligt arbetsgruppen förlorar en stor del av de enskilda mätningvärdena som uppstår med hjälp av olika undersöknings-, observations- och mätninginstrument sin betydelse redan i samband med att ett sammandrag om observationsmaterialet upprättas eller efter att undersökningens resultat tolkats. Vissa rådata kan dock ha ett värde vid juridiska utredningar (t.ex. KTG-kurvor och vissa psykiatriska intervjuer), som material vid vetenskaplig forskning och som referensvärden, om undersökningen utförs på nytt med samma mätinstrument.

Riksarkivets gallringskriterier

Riksarkivet har fastställt kriterier⁴, utifrån vilka arkivvärdet för det material som föreslås för arkivering ska bedömas. Dokumentinformationens arkivvärde står i relation till hur betydande den samhällsuppgift där den samlats är och i vilken verksamhetskontext den samlats samt vilket dess informationsinnehåll är. Dokumentinformationen har bevisvärde och

informationsvärde. Med bevisvärde avses dokumentinformationens värde som dokumentation av verksamheten. Med informationsvärde avses dokumentinformationens värde som informationsmaterial som dokumenterar samhället, samhällliga processer och fenomen i allmänhet. Kriterier i anslutning till uppgifterna är verksamhetens betydelse, omvärlden och verksamhetsprocesserna. Kriterier i anslutning till informationsvärdet är informationsinnehåll och användningsbehov. De övriga kriterierna hänför sig till bevarandeformat och kostnadsfaktorer.

Patientuppgifterna hänför sig till hälso- och sjukvårdens uppgift, som är en betydande samhällsuppgift med många olika konsekvenser för både samhället och enskilda individer. De patientuppgifter som uppkommer inom hälso- och sjukvården är samhälleligt betydande och de gäller hela befolkningen. Informationsinnehållet är heltäckande och omfattande såväl regionalt som tidsmässigt. Uppgifterna gäller befolkningens hälsotillstånd och sjukdomar och den anlitade hälso- och sjukvårdstjänsten men även hälso- och sjukvårdens vårdpraxis och utvecklingen av läkarvetenskapen. Lika väl återspeglar uppgifterna även de samhällliga och hälsopolitiska situationerna och förändringarna i dem. Patientuppgifterna ger också en tidsbild av exceptionella tider, såsom pandemin. Uppgifterna är individualiserade och kan kombineras med andra uppgifter.

I framtiden kan det finnas stora behov av att använda patientuppgifter för forskning, och uppgifterna kan förutom för medicinska ändamål utnyttjas även för samhällsforskning och historisk forskning, både i Finland och internationellt. Artificiell intelligens och övrig avancerad teknik kan i framtiden erbjuda nya sätt att utnyttja omfattande informationsmaterial.

Om dokumentinformationen har haft en långvarig betydelse för sitt ursprungliga ändamål har det ofta också ett stort arkivvärde.

---

⁴ Riksarkivet. Bevarande- och gallringspolicy. Version 1.6. 16.12.2020. [KA/12247/07.01.01.03.00/2019](#)

Även om en del av patientuppgifterna finns i analog form är största delen av de nyare handlingarna och de handlingar som uppkommer i fortsättningen i digital och därmed användbar form. Det analoga materialet har tidigare även mikrofilmats så att handlingar i pappersformat har kunnat förstöras. I fråga om de analoga journalhandlingarna, dvs. handlingarna i textformat, kan i regel det material som finns i pappersformat digitaliseras. Kostnaderna för att arkivera textmaterial i digital form är inte så stora. Däremot skulle förvaring av analogt material i pappersform och digitalisering av materialet orsaka betydande kostnader.

Beredning av gallringsförslaget

Utkastet till förslag för Riksarkivet om gallring av patientuppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården var på remiss i tjänsten utlåtande.fi från den 29 februari till den 30 april 2024. I utlåtandetjänsten lämnade 35 remissinstanser ett utlåtande. Därtill mottogs ett utlåtande av ministeriets registratorskansli.

Utlåtanden lämnades av 18 välfärdsområden (inkl. Helsingfors och HUS-sammanslutningen), Hyvil Ab och av statens verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården Centret för militärmedicin, Gamla Vasa sjukhus och Niuvanniemi sjukhus. Utlåtanden lämnades även av Valvira, FPA, Institutet för hälsa och välfärd, Dataombudsmannens byrå, kund- och patientsäkerhetscentret och undervisnings- och kulturministeriet, av organisationer inom hälso- och sjukvården Finska Tandläkarsällskapet Apollonia, Tehy och Finlands Läkareförbund och av leverantörerna av patientdatasystem Mediconsult och CGI. Därtill lämnades utlåtanden av tre privatpersoner.

Utlåtandena kan läsas på adressen stm.fi/hankkeet med koden STM017:00/2024

Välfärdsområdena understödde i huvudsak arkiveringen av digitalt material i den omfattning som föreslogs i förslaget, medan en utvidgning av arkiveringen av analogt material till hela befolkningens patientuppgifter inte understöddes. Även de övriga remissinstanserna understödde i huvudsak en utvidgning av gallringen av digitalt material. Dataombudsmannens byrå lyfte i sitt utlåtande fram aspekter från dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som är relevanta för gallringsförslaget.

Dataombudsmannens byrå önskade i sitt utlåtande bli hörd ytterligare en gång innan gallringsbeslutet meddelas.

Förslag till gallring av uppgifter som finns i journalhandlingar tillhörande tjänstetillhandahållare inom den offentliga hälso- och sjukvården fr.o.m. 1.1.2024

Enligt 8 § i arkivlagen (831/1994) har Riksarkivet befogenheter att bestämma vilka handlingar eller uppgifter i handlingar tillhörande myndigheter inom den offentliga förvaltningen som ska arkiveras. Enligt 97 § i kunduppgiftslagen hör den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av den elektroniska behandlingen av kunduppgifter inom social- och hälsovården och informationshanteringen i anslutning därtill till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. För att arkiveringen av de offentliga tjänstetillhandahållarnas patientuppgifter ska genomföras enhetligt i hela landet, lägger social- och hälsovårdsministeriet fram ett gallringsförslag för Riksarkivet som gäller alla offentliga

tjänstetillhandahållare. Riksarkivet fattar utifrån förslaget ett gallringsbeslut som fastställer till vilka delar patientuppgifterna ska arkiveras och till vilka delar de ska förvaras en viss tid.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att Riksarkivet ska fastställa att de uppgifter som ingår i journalhandlingar i textformat och som omfattas av personuppgiftsansvaret för tjänstetillhandahållarna inom den offentliga hälso- och sjukvården ska arkiveras i enlighet med förslaget nedan. Det föreslås att gallringsbesluten om de statliga rättspsykiatriska sjukhusens (Niuvanniemi och Gamla Vasa sjukhus) journalhandlingar ska hållas i kraft. Vidare föreslås det att upptagningar från bilddiagnostiska undersökningar ska arkiveras tills vidare. Förslaget gäller inte journalhandlingar som omfattas av Ålands självstyrelse.

Digitala material

Förslaget gäller digitala material från den tidpunkt då de uppkommit. Förslaget gäller uppgifter som förts in såväl i Kanta-tjänsterna som i tjänstetillhandahållarnas egna journalhandlingssystem med undantag för de fall där det är uppenbart omotiverat att arkivera materialet, till exempel på grund av utmaningar som gäller materialets användbarhet och tillgodogörande. Förslaget gäller inte sådana genetiska uppgifter som enligt 6 § 1 mom. 8 punkten i dataskyddslagen (1050/2018) inte får behandlas.

Digitala journalhandlingar i textformat

Det föreslås att följande journalhandlingar i textformat ska arkiveras:

- anteckningar och sammandrag i anslutning till diagnostik samt planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av servicehändelser inom hälso- och sjukvården, dvs. besök inom öppenvården (och motsvarande händelser inom elektroniska tjänster), och vårdperioder inom avdelningsvård
- halvtids- och slutbedömningar
- vårdplaner
- remisser och utlåtanden
- begäranden om konsultationer
- beslut om vård oberoende av patientens vilja
- cytostatikakort
- recept och
- obduktionsprotokoll och obduktionsutlåtanden i anslutning till medicinsk utredning av dödsorsak.

Det föreslås att följande journalhandlingar i textformat ska förvaras en viss tid:

- receptexpedieringar, anteckningar om genomförandet av läkemedelsbehandling och andra anteckningar som hänför sig till recept
- material från undersökning och beräkning, blanketter för insamling av uppgifter
- av patienten upprättade uppföljningsuppgifter och andra handlingar som hänför sig till vården
- separata remisshandlingar för patienter som inte infunnit sig (beträffande vilka vårdansvar inte uppkommit)
- handlingar över tidsbeställningar, tidsbeställnings- och vårdreserveringsböcker, utskrivning, poliklinik-, avdelningsvårds- och åtgärdsdagböcker och motsvarande

Anna Sandberg

VN/3299/2024

- donationsvilja, vård direktiv, donationstestamente och patientens andra viljeyttringar
- patientspecifik korrespondens/kontakt i anslutning till vården
- kopior av läkarutlåtanden och läkarintyg som upprättats för andra instanser
- kopior av andra tjänstetillhandahållares journalhandlingar inom hälso- och sjukvården.

Digitala material har förts in i Kanta-tjänsterna och i tjänstetillhandahållarnas egna informationssystem. De handlingar som förts in i Kanta-tjänsterna är handlingar i original. Motsvarande informationsinnehåll i patientdatasystemet är således kopior som inte ska arkiveras. Det kan finnas flera versioner av journalhandlingar i Kanta-tjänsterna om handlingarna har korrigerats eller kompletterats. I de senaste versionerna finns alla data från de tidigare versionerna så det föreslås att endast de senaste versionerna av journalhandlingarna ska arkiveras.

I fråga om digitala patientuppgifter gäller Riksarkivets beslut (6.7.2015, AL/12013/07.01.01.03.02/2011), enligt vilket de uppgifter som finns i arkivet för gamla uppgifter i Kanta-tjänsterna inte får förstöras, och inte heller tjänstetillhandahållarnas digitala material, innan det har utretts om de kan lagras i arkivet för gamla uppgifter. På så vis kan digitala material förvaras även retroaktivt i den omfattning som avses i gallringsbeslutet. Enligt uppgift från FPA går det inte att genomföra gallringen av metadata för uppgifter som förts in i arkivet för gamla uppgifter enligt datainnehåll på det föreslagna sättet och det är inte möjligt att tekniskt separera dem från de handlingar som föreslås bli arkiverade. Därför bör journalhandlingar i arkivet för gamla uppgifter i praktiken arkiveras i sin helhet.

De journalhandlingar som avses i förslaget hör till följande klasser enligt uppgiftsklassifikationen inom hälso- och sjukvården⁵

- 06.01 Förebyggande hälso- och sjukvård (hälsorådgivning, screeningsundersökningar och vaccinering)
- 06.02 Akutvård och sjuktransporter
- 06.03 Vård av patienten
- 06.04 Undersökningar i anslutning till patientens vård och diagnostik (bilddiagnostik, laborieverksamhet)
- 06.05 Hälso- och sjukvårdsuppgifter i anslutning till avlidna

På Institutet för hälsa och välfärds kodserver för hälso- och sjukvården i Kanta-tjänsten registreras alla andra journalhandlingar i klass 06.03, förutom diagnostiska bildundersökningar och laborieundersökningar som registreras i klass 06.04 och handlingar i anslutning till dödsattest i klass 06.05.

Arkiveringen av de journalhandlingar enligt gällande bestämmelser ska ske i Kanta-tjänsterna och enligt kunduppgiftslagen ska kostnaderna täckas med användningsavgifter för Kanta-tjänsterna. Varje tjänstetillhandahållare ansvarar själv för kostnaderna för arkiveringen av det material som finns i deras egna informationssystem.

---

⁵ Uppgiftsklassifikationen inom hälso- och sjukvården har publicerats på Institutet för hälsa och välfärds kodserver

Digitala upptagningar från bilddiagnostiska undersökningar

Det föreslås att digitala upptagningar från bilddiagnostiska undersökningar ska arkiveras tills vidare. Fastställandet av bevarandevärdet och ett separat gallringsförslag om upptagningar från bilddiagnostiska undersökningar upprättas senare. I det här skedet är arkivering nödvändigt för att undvika att sådant material förstörs som senare bedöms som nödvändigt att arkivera.

Lagringen av bildmaterial i Kanta-tjänsterna är först nu på väg att tas i bruk, och övergångstiden för att börja lagra bildmaterial sträcker sig fram till 2029. Först när ibruktagandet utvidgas så att det omfattar allt bildmaterial fås närmare information om kostnaderna för att lagra bildmaterial. Riksarkivet och Institutet för hälsa och välfärd har den 14 februari 2018 gett ut ett meddelande om bevarandet av bilddiagnostiska undersökningar, enligt vilket man inte bör förstöra något bildmaterial från bilddiagnostiska undersökningar i elektronisk form förrän Riksarkivet har meddelat ett beslut om arkivering av materialet. Bildmaterialet från bilddiagnostiska undersökningar har preliminärt konstaterats vara så viktigt för forskningen att det kan vara en stor förlust om det förstörs.

Analogt material

Det föreslås att analogt material även i fortsättningen ska arkiveras med stöd av urvalet enligt födelsedatum. Utifrån de mottagna utlåtandena skulle förvaring och digitalisering av analogt material orsaka betydande kostnader och välfärdsområdena skulle inte kunna avstå från sina arkivlokaler som planerat. En utvidgning av gallringen till hela befolkningens patientuppgifter skulle kräva stora extra personalresurser på grund av arbetsbördan för genomgången av journalhandlingar.

Mikrofilmat material

Det föreslås att mikrofilmat material med stort forskningsvärde som förvaras som separata helheter ska arkiveras i sin helhet. Arkiveringen av mikrofilmat material som förvaras i patientspecifika journalhandlingar föreslås även i fortsättningen ske med stöd av urvalet enligt födelsedatum.

Mikrofilmat material kan antingen förvaras separat för varje patient som en del av journalhandlingen eller som separata helheter. Om arkiveringen av material som förvaras i journalhandlingar utvidgas gäller samma utmaningar beträffande arbetsbörda och kostnader som för analogt material, varför det inte lönar sig att utvidga arkiveringen. Om mikrofilmat material däremot har sammanställts till separata helheter där gallringen av materialet inte kräver stora arbetsresurser och materialet har ett stort forskningsvärde kan det arkiveras som helhet.

Gallring av privata tjänstetillhandahållares patientuppgifter och socialvårdens klientuppgifter

I detta skede gäller gallringsbeslutet endast journalhandlingar tillhörande offentliga tjänstetillhandahållare inom hälso- och sjukvården, dvs. välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen samt statens verksamhetsenheter och andra offentlighetsrättsliga samfund som producerar hälso- och sjukvårdstjänster. Således omfattar gallringsbeslutet i detta skede inte alls de privata tjänstetillhandahållarnas patientuppgifter inom hälso- och sjukvården och socialvårdens klientuppgifter.

Den hälso- och sjukvård som produceras av privata tjänstetillhandahållare, inklusive företagshälsovården inom den privata hälso- och sjukvården, har en central roll i hälso- och sjukvårdens servicesystem, och patienterna anlitar ofta både offentliga och privata hälso- och sjukvårdstjänster. Därför har även de privata tjänstetillhandahållarnas patientuppgifter inom hälso- och sjukvården samma arkivvärde som den offentliga hälso- och sjukvårdens patientuppgifter. För närvarande har Riksarkivet enligt arkivlagen dock inte befogenheter att bestämma om arkiveringen av privata tjänstetillhandahållares handlingar.

Om arkiveringen av socialvårdens klientuppgifter finns ett gällande gallringbeslut från 2014 (AL/20064/07.01.01.03.01/2014). Enligt beslutet ska alla klienthandlingar och -uppgifter inom socialvården som lagras i Kanta-tjänsterna med undantag av verifikationer förvaras varaktigt i elektroniskt format. I beslutet finns även bestämmelser om arkivering av andra uppgifter än de uppgifter som lagras i Kanta-tjänsterna. Även omfattningen av arkiveringen av socialvårdens klientuppgifter bör i framtiden utvärderas på nytt.

Konsekvenser för registrerade av arkivering enligt förslaget

Journalhandlingar innehåller i regel personliga uppgifter om patienterna själva. Eftersom bevarandetiden för de journalhandlingar som föreslås blir arkiverade ska fortsätta minst 12 år efter patientens död, handlar de arkiverade uppgifterna i huvudsak om uppgifter om döda personer som faller utanför dataskyddsförordningens tillämpningsområde. Journalhandlingarna kan dock även innehålla uppgifter om andra personer, om personens situation har påverkat patientens vård. I datainnehållet för journalhandlingarna finns en separat ERAS-vy där uppgifter som en annan person uppgett om sig själv eller någon annan antecknas. Dessa uppgifter får granskas av den som uppgett uppgifterna och den som uppgifterna gäller.

Användningsändamålet för arkiveringen av patientuppgifter är ett arkivändamål av allmänt intresse. Behandlingsgrunder enligt dataskyddsförordningen är artikel 6.1 c och 6.1 e, enligt vilka behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige och behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Behandlingsgrunder för särskilda kategorier av personuppgifter finns därtill i artikel 9.2 j, enligt vilken behandlingen är nödvändig för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt.

Enligt artikel 89.1 ska behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål omfattas av lämpliga skyddsåtgärder i enlighet med denna förordning för den registrerades rättigheter och friheter. Skyddsåtgärderna ska säkerställa att tekniska och organisatoriska åtgärder har införts för att se till att särskilt principen om uppgiftsminimering iakttas. Enligt artikel 89.3 får det om personuppgifter behandlas för arkivändamål av allmänt intresse i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt föreskrivas om undantag från vissa rättigheter i dataskyddsförordningen i den utsträckning som sådana rättigheter sannolikt kommer att göra det omöjligt eller mycket svårare att uppfylla de särskilda ändamålen, och sådana undantag krävs för att uppnå dessa ändamål. En förutsättning för undantagen är att de villkor och skyddsåtgärder som avses i artikel 89.1 tillämpas.

Dessa rättigheter gäller den registrerades rätt till tillgång, rätt till rättelse och radering, rätt till begränsning av behandling, rätt till dataportabilitet, anmälningskyldighet avseende rättelse eller radering av personuppgifter och begränsning av behandling samt rätt att göra invändningar. Undantag från den registrerades rättigheter som avser behandling av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse fastställs i 32 § i dataskyddslagen (1050/2018). Enligt den får, när personuppgifter behandlas med stöd av 4 § 4 punkten eller artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen för arkivändamål av allmänt intresse, undantag göras från den registrerades rättigheter enligt artiklarna 15, 16 och 18–21 i dataskyddsförordningen under de förutsättningar som anges i artikel 89.3 i dataskyddsförordningen. En förutsättning för undantagen är att de villkor och skyddsåtgärder som avses i artikel 89.1 tillämpas. Således får undantag från de registrerades rättigheter göras om sådana rättigheter sannolikt kommer att göra det omöjligt eller mycket svårare att uppfylla de särskilda ändamålen för arkiveringen och sådana undantag krävs för att uppnå dessa ändamål. Vid tillgodoseendet av rättigheterna är det fråga om patientuppgifter om någon annan än den egentliga registrerade, dvs. om uppgifter som en annan person har uppgett om sig själv eller någon annan i samband

med vården av patienten. I sig måste det vara fråga om nödvändiga uppgifter för vården av patienten, men eftersom det handlar om en mycket liten del av helheten av patientuppgifter kommer utövandet av rättigheterna inte att äventyra eller göra det mycket svårare att uppfylla målen för arkiveringen.

I fråga om kravet på uppgiftsminimering ska arkiveringens användningsändamål beaktas. De patientuppgifter som föreslås blir arkiverade bildar en logisk helhet, och om man gallrar i helheten till exempel med hjälp av en viss urvalsmetod eller genom att välja endast vissa tjänstetillhandahållares eller verksamhetsenheters patientuppgifter uppfylls inte målet för arkiveringen av patientuppgifter.